

Statenmededeling

Onderwerp
Bouwsteen Economie & Internationalisering Brabant

Datum
27 november 2018

Documentnummer
4443407

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennismemen van
Bouwsteen Economie & Internationalisering Brabant

Aanleiding

Eind 2020 eindigt het huidige Economisch Programma Brabant, een koersdocument dat Provinciale Staten in mei 2012 hebben vastgesteld ([statenvoorstel 18/12A](#)). Het Economisch Programma is samen met onze externe partners opgesteld. De afgelopen jaren is dit koersdocument uitgewerkt in verschillende innovatie uitvoeringsprogramma's die achtereenvolgens door uw Staten zijn gefinancierd vanuit de economische 3^e tranche investeringsgelden.

Dit jaar heeft een onafhankelijke externe [Tussenevaluatie](#) plaatsgevonden op basis van artikel 217a Provinciewet. Over de uitkomsten van deze tussenevaluatie bent u via een [statenmededeling](#) geïnformeerd. De evaluatie is positief over de koers van het huidige economisch beleid, de clusteraanpak en het adaptatievermogen op een aantal (mondiale) ontwikkelingen. Door het open en uitnodigende karakter zijn we flexibel gebleken in de uitvoering. Om in te spelen op actuele ontwikkelingen is de aanbeveling enkele nadere accenten te zetten.

De conclusies en aanbevelingen uit de tussenevaluatie zijn de afgelopen maanden doorvertaald met behulp van gesprekken met (externe) partners. Zoals experts en wetenschappers op het gebied van economie, innovatie en maatschappelijke vraagstukken, intermediaire organisaties (incl. VNO-NCW en brancheorganisaties), vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, SER-Brabant en MKB-ondernemers. Ook binnen de provinciale organisatie is intensief de dialoog gevoerd over nieuwe vormen van verbinding tussen de verschillende ontwikkelopgaven.

De uitkomsten van de tussenevaluatie en de resultaten van deze gesprekken zijn verwerkt in de Bouwsteen Economie & Internationalisering, deze treft u

aan in de bijlage. In deze Bouwsteen beschrijven we de accenten die we moeten zetten om in Brabant een concurrerende, duurzame economie te behouden die blijvend zorgt voor voldoende werk en inkomen en die een motor, katalysator én financieringsbron is voor de grote maatschappelijke transities waar Brabant in de komende jaren voor staat.

Datum
27 november 2018

Documentnummer
4443407

De Bouwsteen Economie & Internationalisering geeft uw Staten een denkkader dat u kan benutten om richting te geven aan het economisch beleid in de nieuwe bestuursperiode. Door nu inhoudelijke bouwstenen voor de toekomst aan te bieden, geven we u inzicht en ruimte om uw eigen afwegingen te maken. Daarmee borgen we tegelijkertijd continuïteit en kan voortvarende richting worden gegeven aan de inhoudelijke koers na afloop van het Economisch Programma Brabant.

Bevoegdheid

Provinciale Staten zijn bevoegd tot het stellen van kaders. Gedeputeerde Staten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering. De Bouwsteen is een document met een beschrijving van de huidige (economische) staat van Brabant en toekomstige technologische en maatschappelijke ontwikkelingen en trends. Het document wordt u ter informatie aangeboden.

Kernboodschappen

De tussenevaluatie bepleit een krachtige voortzetting van het huidige economisch beleid (de basis op orde houden en onze clusterkracht verder versterken). We bouwen voort op wat is bereikt en zetten accenten waar dat in verband met de eerdergenoemde trends en ontwikkelingen nodig is. In de Bouwsteen en het bijbehorend Digitaal Magazine zijn voorbeelden opgenomen van de (tussen)resultaten die zijn bereikt.

Klik hier voor het magazine: <http://publicaties.brabant.nl/bouwstenen-economie>

1. Krachtige voortzetting huidige beleid Economisch Programma Brabant

Uit de tussenevaluatie blijkt dat het Economisch Programma 2020 in algemene zin "op koers ligt". Door het open en uitnodigende karakter is er veel ruimte in de uitvoering: versnelling van de uitvoering op onderdelen is gewenst. Overde stuwende kracht van het programma zijn bedrijven en maatschappelijk actoren erg te spreken. De verwachting bij de stakeholders is dat de ingezette lijn de komende jaren wordt voortgezet en niet aan effectiviteit gaat inboeten door een te sterke sturing op processen en procedures.

Het gaat Brabant economisch voor de wind. Tegelijkertijd is dit geen vanzelfsprekendheid. Rustig achterover leunen is niet aan de orde. De economie maakt de komende jaren een ingrijpende verandering door. Vergaande digitalisering grijpt ontwrichtend in op onze manier van produceren, distribueren en consumeren. De arbeidsmarkt verandert zo snel dat het onderwijs maar ook de werkenden moeite hebben het tempo bij te houden. Demografische ontwikkelingen en vergrijzing zorgen binnen 20 jaar

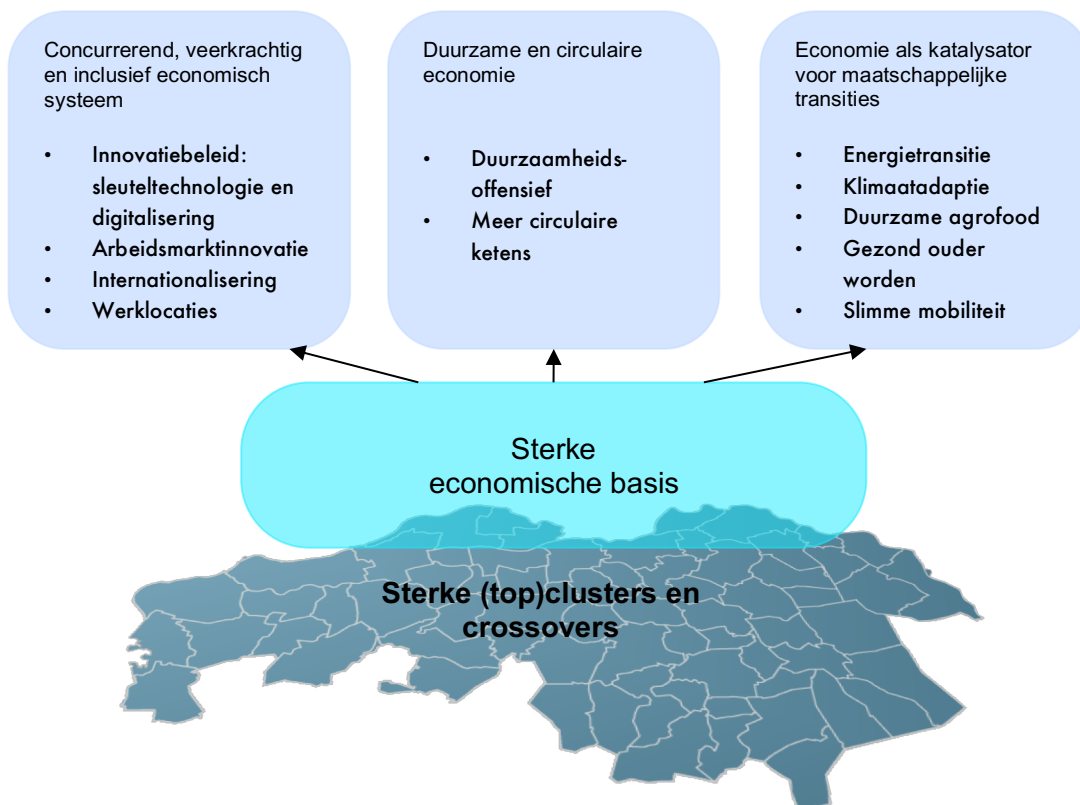
in Brabant voor een forse krimp van de beroepsbevolking. Ook de internationale context is sterk in beweging. Aan de ene kant zien we een voortgaande globalisering van bedrijvigheid en de arbeidsmarkt als gevolg van digitale netwerken en grote investeringen in kennis en innovatie in concurrerende economieën. Aan de andere kant hebben we te maken met verschuivende machtsverhoudingen en toenemend protectionisme die onder andere leiden tot veranderende handelsrelaties. De toenemende druk op ons leefklimaat en hulpbronnen dwingt tot een transitie naar een meer circulaire economie. En dat gaat niet automatisch. Brabant moet ambitieus zijn en streven naar een toekomstbestendige en veerkrachtige structuur en cultuur. Een veerkrachtig economisch systeem vangt verstoringen op, reorganiseert zichzelf in een steeds minder voorspelbare wereld en behoudt tegelijkertijd functie, structuur en kracht. En ter ondersteuning daarvan is een samenhangend economisch beleid nodig, gericht op het internationale speelveld.

Datum
27 november 2018

Documentnummer
4443407

2. *Deze notitie bouwt voort op hetgeen de afgelopen periode is bereikt en werkt een aanpak uit voor de komende bestuursperiode. Dit betreft een doorvertaling van de aanbevelingen.*

De aanpak bestaat uit drie samenhangende onderdelen:

Toelichting op de onderdelen

- Een veerkrachtig/adaptief, concurrerend en veerkrachtig economisch systeem

Zoals hiervoor geschreven, staat Brabant er anno 2018 goed voor wat betreft de economie en het economische systeem. Vooral dat laatste is belangrijk: we hebben immers een vitaal economisch systeem nodig, dat veerkrachtig is, snel weet in te spelen op veranderingen en zich weet aan te passen aan nieuwe technologische mogelijkheden en mondiale omstandigheden. Dat vitale systeem is nodig voor inkomen en werk (een belangrijke voorwaarde bij sociale veerkracht), maar ook om maatschappelijke transitie te laten slagen. Er liggen (met elkaar samenhangende) opgaven op het gebied van innovatiebeleid (technologische ontwikkelingen zoals fotonica en digitalisering), internationalisering met internationale samenwerking en een krachtige positionering van Brabant, nieuwe arbeidsmarktinnovaties, werklocaties die innovaties uitlokken, een intensievere samenwerking tussen bedrijven en onderwijsinstellingen en niet in de laatste plaats een hoogwaardig vestigingsklimaat met goede stedelijke voorzieningen, hoogwaardige natuurlijke kwaliteit en een vrijetijdseconomie van allure.

- De economie sterker verduurzamen en circulair maken

De [Bouwstenennotitie Circulaire Economie 2019-2028](#) richt zich op een alternatieve, cross sectorale manier van samenwerking tussen bedrijven die elkaar niet zomaar weten te vinden, en een nieuwe opzet van waardeketens en van business- en verdienmodellen. De stip op de horizon is een duurzame, koolstofarme, hulpbronnefficiënte economie die ook concurrerend blijft. Daarmee dragen we bij aan het doel in de Omgevingsvisie om samen met maatschappelijke partners het gebruik van niet vernieuwbare grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) in 2030 met 50% te verminderen.

De economie van Brabant leunt sterk op energie- en materiaal intensieve sectoren, zoals automotive, landbouw, agrofood, chemie, metaal en logistiek. De noodzaak om juist in Brabant en in deze sectoren tot verandering te komen is evenredig groot. Dat kan door de voorkant van ketens materiaalgebruik te voorkomen of te beperken, bijvoorbeeld door de introductie van nieuwe dienstverleningsmodellen, product(her)ontwerp vanaf de tekentafel en het opwaarderen van afgedankte producten en materialen tot nieuwe (grond)stoffen.

Nieuwe circulaire bedrijvigheid vraagt ook om andere competenties van werknemers. Door circulaire bedrijvigheid zullen nieuwe banen ontstaan en andere verdwijnen. Door kennisinstellingen te betrekken bij de omslag naar circulaire bedrijvigheid kan de provincie eraan bijdragen dat het arbeidsaanbod aansluit op de vraag van circulaire bedrijven.

- De economie optimaal inzetten als motor voor maatschappelijke transitie. In het Economisch Programma staat "innoveren met clusters voor maatschappelijke opgaven" centraal. Deze opgaven zijn: gezond ouder

worden, duurzame mobiliteit, duurzame energie en een duurzame agrofood keten. Deze opgaven hangen samen met transitie die in de komende jaren de samenleving ingrijpend zullen veranderen, met digitalisering en verduurzaming als belangrijke drijvende krachten.

Datum
27 november 2018

Documentnummer
4443407

Door opgaven actief te verbinden met de innovatiekracht van het Brabants bedrijfsleven ontstaan nieuwe oplossingen. De afgelopen jaren is hiervoor de basis gelegd. Het is zaak deze basis de komende jaren te versterken en verder uit te bouwen:

- We ontwikkelen de programma's en ecosystemen die al zijn geïnitieerd rond biobased economy, groene mobiliteit, duurzame agrofood, geneeskunde en zorg op maat en nieuwe energietechnologie verder door.
- We zoeken naar slimme verbindingen met het landelijke "missiegedreven innovatiebeleid" en de Europese agenda (onder andere met de Zuid-Nederlandse RIS3 strategie) om krachten te bundelen.
- We leggen bovendien slimme verbindingen met gebiedsgerichte opgaven (bijvoorbeeld de verduurzaming van de gebouwde omgeving, zoals de toepassing van dunne solar films).
- We benutten ook de nieuwe sleuteltechnologieën die we in de Bouwsteen in de paragraaf over het innovatiebeleid hebben beschreven. U sprak het afgelopen jaar bijvoorbeeld over precisietechnologie in landbouw en microchirurgie, sensoren voor slimme mobiliteit en de onderhoudsindustrie, meet- en regeltechniek in waterbeheer en zeer recent over fotonica in energiezuinige telecommunicatie. Het zijn technologieën die transitie mogelijk maken.
- In het verlengde daarvan verbinden we onze innovatiekracht aan de opgave om het aantal dierproeven bij medicijnontwikkeling te verminderen en uiteindelijk overbodig te maken. De Brabantse innovatiekracht op gebied van biotechnologie, micro engineering en 'lab on a chip', gecombineerd met big data is goed gepositioneerd om alternatieven voor dierproeven te ontwikkelen. Er wordt in 2019 een plan van aanpak opgesteld dat de Brabantse topspelers op dit gebied zoals Pivot Park, TU/e, JADS, andere kennisinstellingen en relevante MKB-bedrijven uitdaagt. Het doel is om concrete applicaties en oplossingen te ontwikkelen als alternatief voor de huidige dierproeven. PivotPark en TUE delen de kansrijkheid en hebben hun medewerking toegezegd. De alternatieve oplossingen kunnen richting nationale en Europese wetgevers worden gebruikt om uiteindelijk specifieke dierproeven overbodig te maken. Rond de zomer van 2019 informeren we u over de voortgang van dit Plan van aanpak.

De opgaven uit de Omgevingsvisie zijn ook economische transitie in de (sterke) clusters waar de Brabantse economie op drijft. In de uitvoering ligt de nadruk op handelen vanuit "de geest" van de Omgevingsvisie: Samen onderzoeken, samen pionieren en vervolgens samen opschaalbaar uitvoeren. Dat vraagt de komende periode ook om een nieuwe sturingsfilosofie. Daar ligt de uitdaging om enerzijds gedetailleerd (inclusief concrete KPI's) te sturen op eigen programma's en anderzijds de wens om effectief en flexibel te kunnen opereren in vaak complexe netwerken met een geheel eigen dynamiek.

Consequenties

Met deze Bouwstenennotitie biedt het college u handvatten voor de actualisering van het economisch beleid in de nieuwe bestuursperiode. Het Economisch Programma Brabant loopt eind 2020 af.

In het huidige bestuursakkoord hebben PS/GS ervoor gekozen de beperkte structurele middelen voor economie (breed), arbeidsmarktbeleid en internationalisering aan te vullen met incidentele middelen (3^e tranche Investeringsagenda) om te investeren in de Brabantse economie. Deze incidentele middelen worden lopende het jaar toegekend op basis van specifieke besluitvorming door uw Staten. Via deze aanvullingen is tevens cofinanciering beschikbaar gesteld om optimaal gebruik te maken van de EFRO-programma's. Innovatie is geheel via de incidentele middelen gefinancierd.

Dankzij deze investeringen liggen onze provinciale investeringen in economie per hoofd van de bevolking op het gemiddelde van de Nederlandse provincies. Voor de komende bestuursperiode zijn beperkt structurele middelen voor economie beschikbaar. In deze bestuursperiode zijn de jaarlijkse exploitatiebijdragen voor economisch beleid weliswaar verhoogd (onder andere voor arbeidsmarktbeleid) maar financiering van andere uitgaven (zoals internationale acquisitie en branding) is na 2019 niet meer beschikbaar.

Het budget daalt van € 60-80 miljoen per jaar in de huidige periode, naar circa € 25 miljoen, waarvan circa € 5 miljoen incidenteel, in de komende jaren.

Een nieuw College zal een nieuwe afweging tussen ambities en de inzet van (structurele/incidentele) middelen moeten maken. Het is goed om bij deze afweging mee te wegen dat zonder nadere besluitvorming de provinciale bestedingen aan regionale economie op termijn naar de onderste regionen van Nederland zakken (CBS 2018).

Volgens de onderzoekers van de Tussenevaluatie Economisch programma Brabant *"belemmert dit interventiemogelijkheden van de provincie, met name om het mkb te ondersteunen."* Het gevolg is dat we geen middelen beschikbaar zouden hebben voor significante innovatieprojecten met partners in de regio, ook op het gebied van de maatschappelijke uitdagingen, we rijksinitiatieven voor de regio rond die uitdagingen en bijvoorbeeld het MIT (mkb) niet zouden kunnen matchen en dat we beperkt mogelijkheden zouden hebben om het gebruik van de Europese fondsen te optimaliseren.

De provincie heeft een belangrijke rol als onderscheidend middenbestuur. Regionale economie is een kerntaak van de provincie, er is geen andere overheid voor verantwoordelijk. Mocht de beschreven teruggang van

middelen zich voordoen dan zijn wij niet meer in staat de impulsen aan de Brabantse economie te geven die onze triple helix partners van ons verwachten en die nodig zijn om Brabant de competitieve economie te laten zijn die nodig is om blijvend te zorgen voor voldoende werk en inkomen en die een motor, katalysator én financieringsbron is voor de grote maatschappelijke transities waar Brabant in de komende jaren voor staat.

Datum
27 november 2018

Documentnummer
4443407

Europese en internationale zaken

Het Economisch Programma Brabant 2020 levert een bijdrage aan de provinciale ambitie om één van de innovatieve topregio's van Europa te zijn. Zie ook de paragraaf Internationale economie in de Bouwsteen (bijlage).

Belangrijk hierbij is de groeiende inzet op en aansluiting bij de Europese Programma's. Brabant doet het goed in zowel de technologieprogramma's (Horizon2020), de regionale programma's (OP-Zuid, Interreg) als de landbouwprogramma's (POP). Via cofinanciering realiseren we zo een hefboom van 4 op onze eigen middelen (deze bestuursperiode 52 miljoen euro), aansluitend op de drie sporen van het economisch beleid: structuurversterking, valorisatie en arbeidsmarkt. Ook is een revolverend Europees fonds gerealiseerd voor de financiering van snelgroeiende MKB-bedrijven in Brabant. Samen met de partners in Limburg en Zeeland bereiden we momenteel de nieuwe Europese programmaperiode voor (2021-2027).

Communicatie

Ter illustratie van de Bouwsteen Economie & Internationalisering is een digitaal magazine beschikbaar. De Bouwsteen is hierin als download opgenomen.

Klik hier voor het magazine:

<http://publicaties.brabant.nl/bouwstenen-economie>

Bijlagen

1. Bouwsteen Economie & Internationalisering Brabant
2. Foto van Brabant 2018, Buck Consultants International

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Opdrachtgever: mevrouw M. Wijnstekers, (073)6812225,
mwijnstekers@brabant.nl, eenheid Opdrachtgeverschap en P&O van directeur
NHL1.

Datum
27 november 2018

Documentnummer
4443407

Opdrachtnemer: de heer D. de Jager, ddjager@brabant.nl, (06)52633305
eenheid Regionale Economie van directeur NHL2.